

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računata se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kakor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Rudolfa Kirbiša hiši, „Gledališka stolba“.

Upravnishtvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Akademična društva in minister Gautsch.

Na Dunaji, 15. februvarja.

—j—. Ginjaivo je, zares ginjaivo, poslušati ubrane kerubinske glasove oficijoznih časnikarjev, kedar slavo prepevajo gospodu naučnemu ministru ter kadilnico vihte okolu vzvišene osebe njegove. Ginjaivo tembolj, ker se njih slavošpevi izključno vrše na troške potrpežljivega davkoplačevalca! Starogrški rhapsodi niso nikoli s slikovitejšimi prizori krasili svojih junakov, srbski guslar, spevajoč svojega kraljeviča Marka z bujnostjo južne fantazije, skrije naj se, sramotno skrije — kajti daleč prekosi ga vneta domišljija časnikarskih rejencev dispozicijskega zaklada! Predstavljajo nam dr. Gautscha po letih najmlajšega člana Taaffejevega kabineta, kakor da bi o rojstvu vse rojenice bile stale okolu zibelke njegove ter svoje darove potratno sipale sladko smehljajočemu se detetu v mirno naročje. Oklenimo se te podobe, i nam bode teknila! Recimo, da se je minister v istini tako izdatno bil okoristil z darovi dobrohotnih rojenic — jednega daru so mu vender odrekale, in to pomanjkanje postane mu usodepolno o svojem času: prijatelj nima, in če si pridobi katerega, hitro se ga otrese dotičnik, ter zbeži mej gosto kardelo nasprotnikov!

To za naučnega ministra navzlic vsemu njegovemu ponosu vender le jako nepovoljno razmerje obelodanilo se bode bržkone v jutrnji seji državnega zbora, kedar pride na vrsto prvo branje vladne predloge o zakonu, z ad evajočem akademična društva in dijaške škole. Take vladne predloge izroče in sicer običajno dotičnim odsekom brez ugovora, debata o njih pri prvem branji je redka izjema — pri najnovejšem proizvodu Gautschevega zakonodajstva pa se kar gnetijo govorniki kakor sicer pri kaki adresni razpravi, in žal! mej mnogobrojno upisanimi „contra“ govorniki nahajamo samo nevhvaležne nemške „carteljčke“, a pregledajoč imenik „pro“ govornikov zadenemo takoj na mladočeškega Blažeka, potem se prikaže Vašaty v črnem fraku in s stereotipno belo zavrtnico, konečno še srpogledajoči Herold, zgol možje, kateri so dosihmal le predobro skrivali svojo naklonjenost za ministra

in gorečnost za reforme njegove. Dra. Gregorca še pogrešamo mej temi čudnimi progovorniki in grofa Lažanskega teatralično postavijo — potem so zagovorniki zbrani, in — obsodba bode tudi precej gotova! Ne, ne, prijatelj nima oblastni minister, ne na desnici niti na levici, k večjemu, da kak prestrašen Abrahamov potomec pribiži k njegovemu naslanjaču, zavetja si iskat proti turbulentni Schönererjevi študentovski gardi, ali da se mu bliža prekanjen poljski politik, češ izvabimo od osamljenega ministra to ali ono majhno „koncesijo!“

Vender ne gre, stavljeni splošni upor proti napominanemu zakonu zgolj na račun osebnih antipatij. Velika večina državnih poslancev ostro obsoja, dasi iz jako različnih nagibov, brezpametno postopanje nemških „buršev“, čudno to zmes barbaričnega surovinstva in čisto novodobne vodene politične frazeologije. In kar se tiče takih prizorov, kakor se je pred kratkim jeden pripetil v Gradcu z žaljenjem Njega velečastva, so pač v avstrijskem parlamentu le jako pičle izjeme, katere ne bi na ves glas zahtevale ostro represijo proti takim državnim temelj podkopavajočim tendencam. Toda z ozirom na take milovanja vredne, a vender osamljene dogodke usta zamašiti vsej akademični mladini, zaradi izgredov politično besedo prepovedati mlademu izobražemu zarodu, v politične evnuhe spremeniti bodoče nositelje narodne ideje — to je misel tako gorostasna, da jej pritrditi ne more noben samosvestni narodni zastop!

Jedro tega zakona je, da se dijaška društva visokih škol, dosihmal jedino podrejena državnemu društvenemu zakonu, odslej na milost in nemilost izročé nominalno akademičnim oblastvom, dejanjsko pa ministrijski samovolji. Iz vsakega paragrafa te postave puhti nazadnjaški duh, s kojim je naudahnena! In poželjivost njegova se niti pri rednem slušatelji ne ustavlja, segajoč celo na izredne slušatelje, mej kojimi se čestokrat nahajajo priletni možje, oženjeni davkoplačevalci! Svoboščine, katere je do sedaj užival „civis academicus“ po nekem zgodovinskem pravu, hipoma so izginile ter umaknile se trajnemu izjemnemu stanu. Z bistrim po

gledom čuval bode odslej minister, in njemu podrejeno akademično oblastvo na vsako stopinjo mladih akademičnih prenapetežev. Ne zadostuje, da ustanovitelji novega dijaškega društva zakonitim potom se prijavijo gosposki, spolnujoč vse postavne trjatve, ne, akademična oblast mora potrditi, da privoli taki ustanovitvi! Ne zadostuje, da policijska in politična gosposka nista našli povoda, razpustiti tako društvo, ne, minister sam, ne le akademični senat, ga lahko razkadi vsak hip, brez pravega uzroka, morda le zato, ker društvena znamenja ne ugajajo njegovemu estetičnemu okusu, ali ker društveni jezik žali rahlo čuteče njegovo uho! Kaj za to, da je baš dotika v prijateljskem krogu in resni razgovor s slušatelji drugih visokih škol izredne važnosti v odgojevalnem oziru, — minister ni prijatelj takemu združenju, odtod ukaz: dijaška društva, izvzemši izključno dobrodejna in znanstvena ali umetnostna, smejo sestavljena biti zgolj iz dijakov istega učilišča. Pač utegne kdo prašati: Kaj počno, če se ta zakon uresniči, na pr. slovenski tehnik na Dunaji ali slušatelji na poljedelski visoki šoli? Premalo jih je, da bi mej seboj si ustanovili kako društvo, v „Slovenijo“ za hajati jim bode prepovedano, celo to bode zavisno od posebne milosti akademičnega oblastva, če se jim dovoli obisk kake slovenske „slavnostne besede“, osamljeni bodo v velikem mestu, vezí raztrgane z njih brati na tujem, nevarnost eminentna, da se izgubé domovini in narodu, da se ugonobé v materializmu, tako silno zapeljivem baš v velikomestnem obzidji, — toda taki pomisliki ne motijo prouzročitelja tega zakona, hladnokrvno veleva: „Car tel est mon plaisir“, in — krvna razkrojitev naših dijaških društev je gotova! In — da bi visokošolec smel katero ziniti o politiki? Tega Bog ne daj!

Pač je res, da tega nihče ne zabranjuje mladim možem jednake starosti in mnogo nižje izobrazenosti, istina je, da je na pr. dovoljeno v kakem društvu rokodelskih pomagačev razpravljati kak političen thema, toda dijak na visoki šoli?, Bog varuj! Nagajivi kritiki bodo morda ugovarjali, da so politični razgovori visokošolecu čestokrat potrebna dopolnitev njegovi strokovni izobrazenosti, da so politična vede celo učni predmeti

LISTEK.

Otci in sinovi.

Roman.

Ruski spisal J. S. Turgenjev, preložil Ivan Gornik.

XVII.

(Dalje.)

— Jutri odpotujem k svojemu očcu, rekel je Bazarov.

Arkadij se je dvignil in oprl ob komolec. Začudil se je in ob jednem nekako razveselil. — A! dejal je. — In radi tega si žalosten?

Bazarov je zazeval. — Kdor hoče preveč vedeti — prezgodaj osivi.

— Kaj pa Ana Sergějevna? nadaljeval je Arkadij.

— Kaj Ana Sergějevna?

— Reči sem hotel: ali te pusti?

— Jaz nesem pri njej v službi.

Arkadij se je zamislil, Bazarov pa se je ulegel ter obrnil z licem k steni.

Prešlo je nekaj minut molčanja. —

Evgenij! vskliknil je najedenkrat Arkadij.

— No?

— Jaz odpotujem tudi jutri s taboj.

Bazarov ni ničesar odgovoril.

— Samo, da pojdem jaz domov, nadaljeval je Arkadij. — Skupaj se peljeva do Hohlovske naselbine, tam pa ti najameš pri Fedotu konja. Jako rad bi se seznanil s tvojima roditeljema, ali bojim se ja nadlegovati, in tebe tudi. Saj potem prideš spet k nam?

— Pri vas sem ostavil svoje stvari, odgovoril je Bazarov ne obrnivši se.

„Zakaj me pač ne vpraša, čemu grem? In ravno tako nanaglomata, kakor on?“ mislil si je Arkadij. „Sicer pa, zakaj grem jaz, in zakaj on?“ nadaljeval je svoje premišljevanje. Odgovoriti ni mogel povoljno na svoje vprašanje, srce pa se mu je polnilo z nekako grenkobo. Čutil je, da mu bo težko ločiti se od tega življenja, katerega se je tako privadil, da bi pa sam ostal, bilo bi nekoliko čudno. „Nekaj se je dogodilo mej njima,“ sodil je sam s saboj, „čemu bi se naj jaz postavljaj pred njo po njegovem odhodu? Nadležen bi jej bil popolnoma in zadnje upe bi si pogazil.“ Predstavljati si je začel Ano Sergějevno, potem pa so druge poteze polagoma zatemnile krasno podobo mlade vdove.

„Žal mi je Katje!“ šepnil je Arkadij v blazino, na katero je že kanila solza... Najedenkrat pa je potresel z lasmi in glasno dejal: — Kak vrag je prinesel tega norca Sitnikova sam?

Bazarov premaknil se je najpreje v postelji, potem pa rekel: — Vidim, da si ti, bratec, še neumen. Sitnikovi so nam neobhodni. Meni, zapomni si — meni so potrebni taki norci. V istini bogovi neso za to, da bi lonce delali!...

„Ehe, he...!“ mislil si je Arkadij in zdaj še le odkrilo se mu je vse globoko brezdno Bazarovljega samoljubja. „Midva sva torej boga? to je — ti si bog, in jaz — nisem li norec?“

— Da, ponovil je Bazarov, ti si še neumen! Oduincova ni se posebno začudila, ko jej je drugi dan povedal Arkadij, da odide z Bazarovom; videti je bila raztresena in trudna. Katja pregledala ga je melčé in resno, kneginja se je prekrizala pod svojim shawlom tako, da tega ni mogel opaziti, Sitnikov, pa se je popolnoma prestrašil. Prišel je ravno k zajutreku v novi, gizdalinski, torej ne slavofilski obleki. sinoči udvil je poslanega mu slugo z množino perila, kojega je imel saboj in najedenkrat ostavljal ga prijatelja! Pomencal je malo z nogama kakor preganjani zajec na gozdnem

